

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,
 професор кафедри управління земельними ресурсами та земельного кадастру,
 Білоцерківський національний аграрний університет
 ORCID ID: 0000-0002-1154-4797

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, професор кафедри геодезії та землеустрою,
 Сумський національний аграрний університет
 ORCID ID: 0000-0001-6779-1941

Т. М. Прядка,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри управління земельними ресурсами
 та земельного кадастру, Білоцерківський національний аграрний університет,
 ORCID ID: 0000-0002-6179-0128

Н. О. Капінос,

к. е. н., доцент кафедри геодезії та землеустрою,
 Сумський національний аграрний університет
 ORCID ID: 0000-0002-9354-5311

Н. А. Третяк,

к. е. н., старший науковий співробітник відділу проблем економіки земельних
 та лісових ресурсів, Державна установа "Інститут економіки природокористування
 та сталого розвитку Національної академії наук України"
 ORCID ID: 0000-0001-7602-8606

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.4.3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКИХ ДІЙ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher, Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Geodesy
 and Land Management, Sumy National Agrarian University

T. Priadka,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Land Resources
 Management and Cadastre, Bila Tserkva National Agrarian University

N. Kapinos,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Geodesy
 and Land Management, Sumy National Agrarian University

N. Tretiak,

PhD in Economics, Senior Researcher of the Department of Land and Forest Resources Economics, Public Institution
 "Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine"

ASSESSMENT OF MANAGEMENT ACTIVITIES EFFICIENCY FOR THE FORMATION OF BALANCED LAND USE

Обґрунтовано, що методологічною основою формування державної земельної політики щодо управління землекористуванням виступають цілі сталого (збалансованого) розвитку, на основі яких формуються пріоритети соціального, економічного та екологічного розвитку як у глобальному, так і локальному вимірах. Зокрема, формування сталого (збалансованого) розвитку землекористування передбачає свідоме формування збалансованих відносин між економічним зростанням (економічний складник), турботою про навколишнє середовище (екологічний складник) та здоров'ям людини (соціальний складник).

Основними показниками оцінки ефективності управлінських дій щодо формування сталого (збалансованого) землекористування визначено: екологічну стабільність землекористування, вартість землекористування за показниками нормативної грошової оцінки земель, вартість доданої власності. Проведена екологічна оцінка землекористування в Україні показує, що станом на 2010 рік при існуючому використанні земель екологічна стабільність відноситься до стабільно нестійкого ($K_{\text{ек.ст}} = 0,39$) та те, що станом на 2020 рік також залишається в зоні стабільно нестійкого землекористування ($K_{\text{ек.ст}} = 0,41$). Тобто за 10 років покращення екологічної стабільності складала тільки 0,02 одиниці, що є недостатнім для такого періоду. Економічну ефективність управлінських дій оцінено показником зміни вартості землекористування в Україні, який станом на 2010 рік при існуючому використанні земель склав 88158 млрд дол. США або 1461 дол. США за 1 га, а станом на 2020 рік склав 92428 млрд дол. США або 1531 дол. США за 1 га, що в 1,05 рази є більшою. Таким чином, зміна вартості землекористування в Україні характеризується незначною позитивною закономірністю, оскільки порівнюючи з європейськими країнами, вартість землекористування є 10 разів вищою. Соціальну ефективність управлінських дій оцінено показником зміни валової доданої вартості створюваної землекористуванням в Україні, яка станом на 2010 рік при існуючому використанні земель складає 6768 млрд дол. США або 112 дол. США за 1 га та станом на 2020 р. — 7142 млрд дол. США або 118 дол. США за 1 га, тобто в 1,05 рази є більшою. Таким чином, зміна валової доданої вартості землекористування в Україні характеризується теж незначною позитивною закономірністю. Авторами констатовано, що управлінські дії щодо збалансованого землекористування в Україні є недостатньо ефективними для цих років.

It is substantiated that the methodological basis for the formation of state land policy on land use management are the goals of sustainable (balanced) development, based on which the priorities of social, economic and environmental development are formed in both global and local dimensions. In particular, the formation of sustainable (balanced) land use development involves the conscious formation of balanced relationships between economic growth (economic component), care for the environment (environmental component) and human health (social component).

The main indicators for assessing the effectiveness of management activities for formation of sustainable (balanced) land use are: environmental land use stability, the value of land use in terms of regulatory monetary valuation of land, the value of added property. The conducted ecological assessment of land use in Ukraine shows that as of 2010 with the existing land use ecological stability is defined as stably unsustainable ($K_{\text{ек.ст}} = 0.39$) and as of 2020 with the existing land use remains in the zone of stably unsustainable land use ($K_{\text{ек.ст}} = 0.41$) that is, for 10 years of growth to improve environmental stability or an increase is 0.02 units, which is insufficient. The economic efficiency of management activities is estimated by the indicator of changes in the value of land use in Ukraine as of 2010 with the existing land use, which is 88,158 billion US dollars or 1,461 US dollars per 1 hectare, and as of 2020 with the existing land use it has changed to 92,428 billion. US dollars or 1,531 US dollars per 1 hectare, which is 1.05 times larger. Thus, changes in the value of land use in Ukraine are characterized by a slight positive pattern, as the cost of land use in European countries is 10 times higher. The social efficiency of management activities is estimated by the indicator of change in gross added value created by land use in Ukraine as of 2010 with the existing land use it is 6,768 billion. US dollars or 112 US dollars per 1 hectare, and as of 2020 with the existing land use has changed and it is 7,142 billion US dollars or 118 US dollars per hectare, which is 1.05 times larger. Thus, changes in the gross added value of land use in Ukraine are also characterized by a slight positive pattern.

Ключові слова: стале (збалансоване) землекористування, управлінські дії, екологічна стабільність, економічна і соціальна ефективність.

Keywords: sustainable (balanced) land use, management activities, environmental stability, economic and social efficiency.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Методологічною основою формування державної земельної політики щодо управління землекористуванням виступають цілі сталого (збалансованого) розвитку [1], на основі яких формуються пріоритети соціального, економічного та екологічного розвитку як у глобальному, так і локальному вимірах. Зокрема, формування сталого (збалансованого) розвитку землекористування передбачає свідоме формування збалансованих відносин між економічним зростанням, як економічний складник; турботою про навколишнє середовище, як екологічний складник; та здоров'ям людини, як соціальний складник.

Система землекористування являє собою відкриту соціально-еколого-економічну систему з певними кордонами, в межах якої взаємодіють її підсистеми, що характеризуються специфічними ознаками та системною організацією, причому соціально-еколого-економічна система являє собою цілісне (інтеграційне) утворення, що поєднує економічну, соціальну, інституційну й екологічну підсистеми. Таким чином, на різних ієрархічних рівнях може реалізовуватися програма сталого розвитку землекористування, яка відображена у глобальній екологічній політиці (міжнародний рівень), у державній екологічній та земельній політиці (загальнонаціональний рівень), у регіональній

і місцевій земельній та екологічній політиці (рівень територіальних громад), а отже, саме державне управління покликане забезпечувати належні інституційні умови щодо сталого (збалансованого) розвитку землекористування як соціально-еколого-економічної системи. Перспективним напрямом досліджень є визначення рівнів, принципів і функцій державного управління у сфері формування і реалізації земельної та екологічної політики (рис. 1).

Отже, як видно із рисунку 1 дуже важливою складовою формування сталого (збалансованого) землекористування є визначення його показників. Індикаторами управлінських дій щодо сталого розвитку землекористування вважаються показники виведені з первинних даних державного земельного кадастру, соціальної, економічної статистики, які використовуються для інтерпретації існуючого становища та моніторингу динаміки змін. Вони, з одного боку, повинні давати кількісну характеристику досягнення цілей сталого розвитку землекористування [1], з іншого боку, повинні використовуватися для узагальненого визначення та уточнення ключових аспектів його стійкості.

Сукупність основних чинників збалансованості землекористування формується з факторів, що впливають на показники екологічного стану землекористування і характеризуються як натуральними, так і вартісними показниками. До індикаторів екологічної ефективності використання земель можуть бути віднесені коефіцієнт екологічної стабільності землекористування та коефіцієнт екологічного впливу угідь на навколишні землі [2], показники рівня використання земель, структури землекористування, ступеня інтенсивності використання земель [3] та інші. Критерії економічної ефективності використання земель часто включають їх доходність, структуру форм господарювання (землекористування) і власності, коефіцієнт економічної стабільності землекористування [3].

Точне вимірювання стійкості є неможливим у силу специфіки динамічної концепції, яка розглядає факти в конкретних умовах місця і

часу [4]. В той же час, відсутність інструментів точного вимірювання сталого землекористування не заважає вибору особливих параметрів або критеріїв, які дозволяють зробити певні висновки щодо тенденцій розвитку, про спадний або висхідний тренд [5].

Наприклад, як визначено Концепцією боротьби з деградацією земель та опустелюванням [6] деградація земель та опустелювання в Україні є одними з найбільш серйозних викликів для сталого розвитку країни, які спричиняють істотні проблеми екологічного і соціально-економічного характеру. Найбільш масштабними деградаційними процесами є водна та вітрова ерозія ґрунтів (близько 57 % території країни), підтоплення земель (приблизно 12 %), підкислення (майже 18 %), засолення та осолонцювання ґрунтів (більш як 6 %).

Тому важливо розуміти які управлінські дії необхідно здійснити щодо забезпечення сталого (збалансованого) землекористування та за якими методичними підходами оцінити їх ефективність.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є оприлюднення методичного підходу оцінки ефективності управлінських дій щодо формування збалансованого землекористування в контексті сталого розвитку.

Рис. 1. Модель реалізації концепції сталого (збалансованого) розвитку землекористування як основи формування земельної політики на різних ієрархічних рівнях

Таблиця 1. Екологічна, економічна та соціальна оцінка типів землекористування залежно від рівня інтенсивності використання земель та інших природних ресурсів в Україні

Групи типів за інтенсивністю	Типи за рівнем інтенсивності землекористування	Коеф. ек. стаб. ($K_{ек.см}$)	Вартість землекористування		Валова додана вартість	
			грн/га	дол. США/га	грн/га	дол. США/га
1	1.1.1. Ресурсно-промисловий (добувна промисловість)	0,00	62200	2356	4795	182
	1.1.2. Лісопромисловий	0,50	12000	455	600	23
	1.1.3. Сільськогосподарський (традиційне землекористування)	0,20	25000	947	1895	72
	1.1.4. Водопромисловий (ГЕС, водний транспорт, рибальство)	0,50	26400	1000	2000	76
	1.1.5. Сельбищний (сільський)	0,40	663950	25150	50300	1905
2	2.1.1. Сельбищний (міський)	0,05	1897000	71856	143712	5444
	2.2.1. Промисловий (локальний)	0,00	41547	1574	3148	119
	2.2.2. Енергетичний	0,25	41547	1574	4197	159
	2.2.3. Транспортний (лінійний)	0,20	41547	1574	3598	136
	2.2.4. Спеціальний (оборони)	0,10	20700	784	-	-
3	3.1.1. Природо-заповідний	1,0	73788	2795	6388	242
	3.1.2. Природоохоронний	0,90	36894	1398	3727	141
	3.1.3. Оздоровчий	0,60	47091	1784	3568	135
	3.1.4. Рекреаційний	0,55	39237	1486	2973	113
	3.1.5. Історико-культурний	0,55	74566	2825	678	26
	3.1.6. Лісогосподарський	0,95	6000	227	400	15
	3.1.7. Водогосподарський	0,80	13200	500	1330	50
	3.1.8. Сільськогосподарський (нетрадиційне землекористування)	0,51	50000	1894	4040	153
	3.1.9. Присадибний (особисте селянське господарство)	0,51	37000	1402	2790	106

Примітка: Курс дол. США станом на 17.10.2021 р., де 1 дол. США = 26,400 грн.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Стале (збалансоване) використання та охорона земельних та інших природних ресурсів характеризується гранично допустимим рівнем інтенсивності та антропогенного навантаження землекористування і соціальною його спрямованістю, які характеризуються екологічними, економічними та соціальними показниками. Вважаємо, що ефективність управління земельними ресурсами та землекористуванням залежить від закономірностей рівня збалансованого землекористування, яке характеризується саме цими трьома показниками, а саме: екологічної стабільності, вартості та валової доданої вартості створюваної землекористуванням. Вони дозволяють визначити інтегральний індекс (Іінт) управлінських дій щодо збалансованого землекористування (на прикладі, існуючого землекористування станом 2010 та 2020 років) за формулою 1:

$$I_{інт} = I_{ек.см.} \times I_{екон.см.} \times I_{соц.см.} \quad (1),$$

де $I_{ек.см.}$ — індекс екологічної стабільності землекористування, який розраховується за формулою 2:

$$K_{ек.см} = \frac{K_{ек.см.2}}{K_{ек.см.1}} \quad (2),$$

де $K_{ек.см.1}$ — коефіцієнт екологічної стабільності землекористування, як приклад взято станом на 2010 рік;

$K_{ек.см.2}$ — екологічної стабільності землекористування, як приклад взято станом на 2020 рік;

$I_{екон.см.}$ — індекс економічної стійкості землекористування, який розраховується за формулою:

$$I_{екон.см.} = \frac{B_{i2}}{B_{i1}} \quad (3),$$

де B_{i1} — вартість землекористування за показниками нормативної грошової оцінки земель при існуючому використанні земель, як приклад взято станом на 2010 рік;

B_{i2} — вартість землекористування за показниками нормативної грошової оцінки земель при існуючому використанні земель, як приклад взято станом на 2020 рік;

$I_{соц.ст.}$ — індекс соціальної стійкості землекористування, який розраховується за формулою:

$$I_{соц.ст.} = \frac{ВДВ_{i2}}{ВДВ_{i1}} \quad (4),$$

Таблиця 2. Розрахунок екологічної стабільності землекористування в Україні

Типи (підтипи) землекористування	Коеф. ек. стаб. ($K_{ек.ст}$) типів землек.	Площа ($П$), тис. га	Добуток ($П \times K_{ек.ст}$)
<i>1) Екологічна стабільність землекористування при існуючому використанні земель в 2010 рік</i>			
Сільськогосподарського призначення:			
з них: традиційне землекористування	0,20	40145,1	8029,02
нетрадиційне землекористування	0,35	240,0	84,00
Присадибний	0,51	1372,1	699,77
Сельбищний (сільський)	0,40	1002,0	400,80
Сельбищний (міський)	0,05	125,0	6,25
Промисловості	0,00	372,7	0,00
Транспорту і зв'язку	0,20	493,4	98,68
Оборони	0,10	342,8	34,28
Природно-заповідне	0,90	2889,5	2600,55
Рекреаційне	0,55	107,6	59,18
Оздоровче	0,70	23,0	16,10
Історико-культурне	0,55	49,5	27,23
Лісогосподарське	0,95	8591,9	8162,31
Водогосподарське	0,80	3002,6	2402,08
Інше землекористування	0,40	1597,7	639,08
Всього	0,39	60354,9	23259,3
<i>2) Екологічна стабільність землекористування при існуючому використанні земель в 2020 рік</i>			
Сільськогосподарського призначення:	-		
з них: традиційне землекористування	0,20	38838,3	7767,66
нетрадиційне землекористування	0,35	381,0	133,35
Присадибний	0,51	1345,0	685,95
Сельбищний (сільський)	0,40	998,5	399,4
Сельбищний (міський)	0,05	137,0	6,85
Промисловості	0,00	384,2	0
Транспорту і зв'язку	0,20	596,6	119,32
Оборони	0,10	340,0	34
Природно-заповідне	1,00	4418,2	4418,2
Рекреаційне	0,55	150,0	82,5
Оздоровче	0,70	23,1	16,17
Історико-культурне	0,55	50,5	27,775
Лісогосподарське	0,95	8686,8	8252,46
Водогосподарське	0,80	2989,2	2391,36
Інше землекористування	0,40	1046,5	418,6
Всього	0,41	60354,9	24753,6

де $ВДВ_{i1}$ — валова додана вартість створювана землекористуванням при існуючому використанні земель, як приклад взято станом на 2010 рік;

$ВДВ_{i2}$ — валова додана вартість створювана землекористуванням при існуючому використанні земель, як приклад взято станом на 2020 рік.

Отже, використовуючи показники екологічної стабільності, економічної та соціальної стійкості можна розрахувати інтегральний індекс (Іінт) збалансованого землекористування. При цьому, якщо одержані індекси екологічної, економічної та соціальної стійкості більше одиниці, то землекористування характеризується як стає (збалансоване), а якщо один із вказаних індексів менше одиниці, то ця складова негативно впливає на збалансування землекористування.

В таблиці 1 приведена екологічна, економічна та соціальна оцінка типів землекористуван-

ня залежно від рівня інтенсивності використання земель та інших природних ресурсів в Україні. Де екологічна стабільність характеризується коефіцієнтом екологічної стабільності ($K_{ек.ст}$) землекористування. При цьому значення $K_{ек.ст}$ менше 0,33, означає, що територія землекористування є екологічно нестабільною. Якщо змінюється від 0,34 до 0,50, то така територія належить до стабільно нестійкої, якщо знаходиться у межах від 0,51 до 0,66, то вона переходить до середньої стабільності, якщо перевищує 0,67, тоді територія землекористування є екологічно стабільною [2]. А також для моделювання рівня збалансованості землекористування в таблиці 1 запропоновані укрупнені показники вартості землекористування, які розраховано з використанням відповідних джерел [7—9] та валової доданої вартості типів землекористування залежно від рівня інтенсивності використання земель та інших природних ресурсів.

Отже, щоб показати чи управлінські дії забезпечують стає (збалансоване) землекористування проведено оцінювання. Так, на основі даних коефіцієнта екологічної стабільності ($K_{ек.ст}$) приведених в таблиці 1, проведений розрахунок екологічної стабільності землекористування в Україні станом на 2010 та 2020 роки в таблиці 2.

Аналіз таблиці свідчить, що землекористування в Україні при існуючому використанні земель станом на 2010 рік відноситься до стабільно нестійкого ($K_{ек.ст} = 0,39$). Станом на 2020 рік, Україна залишається в зоні стабільно нестійкого землекористування ($K_{ек.ст} = 0,41$). Разом з тим, зміни екологічної стабільності землекористування в Україні характеризуються незначною позитивною закономірністю, оскільки коефіцієнт екологічної стабільності зріс на 0,02 одиниці.

Оскільки стає (збалансоване) землекористування досягається при відповідному співвідношенні соціальної, екологічної та економічної компоненти, то є потреба знайти кількісні та якісні характеристики інших складових.

На основі даних вартості землекористування приведеної в таблиці 1, нами аналогічно проведено розрахунки вартості землекористування в Україні станом на 2010 та 2020 роки (табл. 3).

Таблиця 3. Розрахунок вартості землекористування в Україні за типами землекористування

Типи (підтипи) землекористування та угіддя	Вартість, дол. США/га	Площа, га	Вартість землекористування, тис. дол. США
<i>1) Вартість землекористування при існуючому використанні земель в 2010 році</i>			
Сільськогосподарського призначення, з них:			
традиційне землекористування	947	40145,1	38017409,7
нетрадиційне землекористування	1894	240,0	454560
Присадибний	1402	1372,1	1923684,2
Сельбищний (сільський)	25150	1002,0	25200300
Сельбищний (міський)	71856	125,0	8982000
Промисловості	1574	372,7	586629,8
Транспорту і зв'язку	1574	493,4	776611,6
Оборони	784	342,8	268755,2
Природно-заповідний	2795	2889,5	8076152,5
Рекреаційний	1486	107,6	159893,6
Оздоровчий	1784	23,0	41032
Історико-культурний	2825	49,5	139837,5
Лісогосподарський	227	8591,9	1950361,3
Водогосподарський	500	3002,6	1501300
Інше землекористування	50	1597,7	79885
Всього	1461	60354,9	88158412,4
<i>2) Вартість землекористування при існуючому використанні земель в 2020 році</i>			
Сільськогосподарського призначення, з них:	-		
традиційне землекористування	947	38838,3	36779870,1
нетрадиційне землекористування	1894	381,0	721614
Присадибний	1402	1345,0	1885690
Сельбищний (сільський)	25150	998,5	25112275
Сельбищний (міський)	71856	137,0	9844272
Промисловості	1574	384,2	604730,8
Транспорту і зв'язку	1574	596,6	939048,4
Оборони	784	340,0	266560
Природно-заповідне	2795	4418,2	12348869
Рекреаційне	1486	150,0	222900
Оздоровче	1784	23,1	41210,4
Історико-культурне	2825	50,5	142662,5
Лісогосподарське	227	8686,8	1971903,6
Водогосподарське	500	2989,2	1494600
Інше землекористування	50	1046,5	52325
Всього	1531	60354,9	92428530,8

Аналіз розрахунку даних свідчить, що вартість землекористування в Україні станом на 2010 рік при існуючому використанні земель складає 88158 млрд дол. США (1461 дол. США/га) та станом на 2020 рік — 92428 млрд дол. США (1531 дол. США/га), що є в 1,05 рази більшим. Таким чином, зміни вартості землекористування в Україні характеризуються незначною але позитивною закономірністю.

Аналогічно, на основі даних валової доданої вартості створюваної землекористуванням приведеної в таблиці 1, проведені розрахунки доданої вартості землекористування в Україні для 2010 та 2020 років (табл. 4).

Аналіз даних таблиці свідчить, що валова додана вартість створювана землекористуванням в Україні при існуючому використанні земель, станом на 2010 рік складає 6768 млрд дол. США (112 дол. США/га) та станом на 2020 рік змінилася і склала 7142 млрд дол. США (118 дол. США/га), що є в 1,05 рази більшим. Таким чином, зміни вартості землекористування в Україні також характеризуються незначною позитивною закономірністю.

Використовуючи розраховані показники екологічної стабільності, економічної та соціальної стійкості здійснимо розрахунок інтегрального індексу (I_{int}) управлінських дій щодо збалансованого землекористування в Україні за формулою 1:

$$I_{int} = \frac{0,41}{0,39} \times \frac{1531}{1461} \times \frac{118}{112} = 1,05 \times 1,05 \times 1,05 = 1,16$$

Таким чином, одержані індекси екологічної, економічної та соціальної стійкості більше одиниці і землекористування характеризується як стає (збалансоване). Інтегрального індексу (I_{int}) управлінських дій щодо збалансованого землекористування в Україні склав 1,16. Однак, можна констатувати, що управління земельними ресурсами та землекористуванням в Україні в період 2010—2020 рр. характеризується низькою позитивною закономірністю, оскільки територія України залишається в зоні екологічної нестабільності. Зростання вартості землекористування за 10 років відбулося на 6 дол. США (148 грн/га), що в порівнянні з вартістю в європейських країнах, яка в 10 разів є вищою, вважається мізерним. Також потрібно відмітити незначне зростання валової доданої вартості — 5,3% за 10 років. Отже, управлінські дії щодо екологізації, капіталізації та соціалізації землекористування в Україні за період 2010—2020 рр. є не достатньо ефективними.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

В процесі дослідження, авторами проведено оцінка ефективності управлінських дій щодо формування збалансованого землекористування в Україні в контексті сталого розвитку. Зокрема, було здійснено розрахунок інтегрального індексу (I_{int}) збалансованого землекористування з використанням екологічної стабільності, як екологічного складника, економічної та соціальної стійкості, як економічного та со-

ціального складника. А саме, проведена екологічна оцінка землекористування в Україні, яка показує, що при існуючому використанні земель за 2010 та 2020 роки екологічна стабільність відноситься до стабільно нестійкого ($K_{ек.ст} = 0,39$ та $0,41$ відповідно), тобто зростання склало всього $0,02$ одиниці. Економічну ефективність управлінських дій розраховано та оцінено показником зміни вартості землекористування в Україні. Так, станом на 2010 рік при існуючому використанні земель, вартість складала 88158 млрд дол. США, а станом на 2020 рік — 92428 млрд дол. США, тобто за 10 років вона збільшилася лише в $1,05$ рази. Соціальну ефективність управлінських дій оцінено показником зміни валової доданої вартості створювана землекористуванням в Україні. Відмітимо, валова додана вартість землекористування станом на 2010 рік складала 6768 млрд дол. США, на 2020 рік — 7142 млрд дол. США, тобто збільшення за 10 років відбулося лише в $1,05$ рази. Таким чином, інтегральний індекс ($I_{інт}$) управлінських дій щодо збалансованого землекористування в Україні склав $1,16$, попри це одержані індекси екологічної, економічної та соціальної стійкості характеризуються незначною позитивною закономірністю. Оскільки, зміни які відбулися за 2010—2020 роки є не достатньо ефективними для такого періоду.

Перспективи подальших розвідок закрічуються в дослідженні оцінки ефективності інших складових екологізації, капіталізації та соціалізації землекористування, методів організації сталого (збалансованого) землекористування в Україні.

Література:

1. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 21.01.2022 р.)
2. Третяк А.М., Третяк Р.А., Шквир М.І. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафтів та сільськогосподарського землекористування. Київ. 2001. 15 с.
3. Другак В.М. Теоретичні і методичні основи економіки землекористування. Київ: ЦЗРУ, 2004. 150 с.

Таблиця 4. Валова додана вартість створюваної землекористуванням в Україні за типами землекористування

Типи (підтипи) землекористування та угіддя	Валова додана вартість, дол. США/га	Площа, га	Валова додана вартість землекористування, тис. дол. США
<i>1) Вартість землекористування при існуючому використанні земель в 2010 р.</i>			
Сільськогосподарського призначення, з них:			
традиційне землекористування	72	40145,1	2890447,2
нетрадиційне землекористування	153	240,0	36720
Присадибний	106	1372,1	145442,6
Сельбищний (сільський)	1905	1002,0	1908810
Сельбищний (міський)	5444	125,0	680500
Промисловості	119	372,7	44351,3
Транспорту і зв'язку	136	493,4	67102,4
Оборони	-	342,8	
Природно-заповідний	242	2889,5	699259
Рекреаційний	113	107,6	12158,8
Оздоровчий	135	23,0	3105
Історико-культурний	26	49,5	1287
Лісгосподарський	15	8591,9	128878,5
Водогосподарський	50	3002,6	150130
Інше землекористування	-	1597,7	
Всього	112	60354,9	6768191,8
<i>1) Вартість землекористування при існуючому використанні земель в 2020 р.</i>			
Сільськогосподарського призначення, з них:	-		
традиційне землекористування	72	38838,3	2796357,6
нетрадиційне землекористування	153	381,0	58293
Присадибний	106	1345,0	142570
Сельбищний (сільський)	1905	998,5	1902142,5
Сельбищний (міський)	5444	137,0	745828
Промисловості	119	384,2	45719,8
Транспорту і зв'язку	136	596,6	81137,6
Оборони	-	340,0	
Природно-заповідний	242	4418,2	1069204,4
Рекреаційний	113	150,0	16950
Оздоровчий	135	23,1	3118,5
Історико-культурний	26	50,5	1313
Лісгосподарський	15	8686,8	130302
Водогосподарський	50	2989,2	149460
Інше землекористування	-	1046,5	
Всього	118	60354,9	7142396,4

4. Ikerd J. Two related but distinctly different concepts: organic farming and sustainable agriculture. Small Farm Today. 1993. № 10 (1). P. 30—31.

5. Pretty J. N. Regenerating agriculture: policies and practice for sustainability and self-reliance. Earthscan, London, 1995. URL: <https://www.nap.edu/catalog/4930/regenerating-agriculture-policies-and-practice-for-sustainability-and-self-reliance> (дата звернення: 19.01.2022 р.).

6. Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року № 1024-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-p> (дата звернення: 19.01.2022 р.).

7. Порядок нормативної грошової оцінки земель несільськогосподарського призначення (крім земель населених пунктів): Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства від 22 серпня 2013 року № 508. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1573-13#Text> (дата звернення: 20.01.2022 р.).

8. Довідник показників нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь в Україні станом на 01.01.2020 рік. Головне управління Держгеокадастру у Волинській області. 2020. URL: <http://volynska.land.gov.ua/info/dovidnyk-pokaznykiv-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-silskohospodarskykh-uhid-v-ukraini-standom-na-01-01-2020/> (дата звернення: 19.01.2022 р.).

9. Довідник показників нормативної грошової оцінки земель населених пунктів. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/e306e6a5-eb59-4bc7-aa3e-fb8f12dd7599> (дата звернення: 19.01.2022 р.).

References:

1. President of Ukraine (2019), Decree "On the Goals of Sustainable Development of Ukraine for the period up to 2030", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (Accessed 10 January 2022).

2. Tretiak, A.M., Tretiak, R.A. and Shkvir, M.I. (2001), *Metodychni rekomendatsii otsinky ekolohichnoi stabil'nosti ahrolandshaftiv ta sil's'kohospodars'koho zemlekorystuvannia* [Methodical recommendations for assessing the ecological stability of agricultural landscapes and agricultural land use], Kyiv, Ukraine.

3. Drugak, V.M. (2004), *Teoretychni i metodychni osnovy ekonomiky zemlekorystuvannia* [Theoretical and methodological foundations of land use economics], CZRU, Kyiv, Ukraine.

4. Ikerd, J. (1993), "Two related but distinctly different concepts: organic farming and sustainable agriculture", *Small Farm Today*, vol. 10 (1), pp. 30—31.

5. Pretty, J.N. (1995), "Regenerating agriculture: policies and practice for sustainability and self reliance", available at: <https://www.nap.edu/catalog/4930/regenerating-agriculture-policies-and-practice-for-sustainability-and-self-reliance> (Accessed 19 January 2022).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2014), Order "The concept of combating land degradation and desertification", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-r> (Accessed 19 January 2022).

7. Ministry of Agrarian Policy and Food of August (except for lands of settlements) (2013),

Order "Procedure for normative monetary valuation of non-agricultural lands", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1573-13#Text> (Accessed 20 January 2022).

8. Main Department of the State Geocadastre in Volyn Region (2020), "Directory of indicators of normative monetary valuation of agricultural lands in Ukraine as of 01.01.2020", available at: <http://volynska.land.gov.ua/info/dovidnyk-pokaznykiv-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-silskohospodarskykh-uhid-v-ukraini-apartment-on-01-01-2020/> (Accessed 19 January 2022).

9. The only state open data web portal (2020), "Directory of indicators of normative monetary valuation of lands of settlements", available at: <https://data.gov.ua/dataset/e306e6a5-eb59-4bc7-aa3e-fb8f12dd7599> (Accessed 19 January 2022).

Стаття надійшла до редакції 27.01.2022 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292